

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Brně rozhodl v senátě složeném z předsedy senátu JUDr. Jiřího Zrůsta a soudců JUDr. Miroslavy Follové a Mgr. Zory Telecké ve věci

navrhovatele: **P.H.F.**, narozený dne XXXXX
bytem XXXXX
zastoupený advokátkou Mgr. Ivou Jermanovou
sídlem Lumierů 579/36, 152 00 Praha 5

proti
odpůrkyni: **I. F.**, narozená dne XXXXX
bytem XXXXX
zastoupená advokátem JUDr. Jaroslav Hobl
sídlem Edvarda Beneše 2439/70, 301 00 Plzeň

o navrácení

nezletilé: **A. C. F.**, narozená dne XXXXX
bytem u matky, XXXXX
zastoupená kolizním opatrovníkem Město Cheb
sídlem Náměstí krále Jiřího z Poděbrad 1/14, 350 02 Cheb

do místa jejího obvyklého pobytu,

o odvolání navrhovatele proti rozsudku Městského soudu v Brně č.j. 125 Nc 2504/2019-166 ze dne 30. 10. 2019,

takto:

- I. Rozsudek soudu I. stupně se **potvrzuje**.
- II. Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů odvolacího řízení.

Odůvodnění:

1. Soud I. stupně v záhlaví označeným rozsudkem rozhodl, že návrh navrhovatele na navrácení A. C. F., narozené dne XXXXX do místa jejího obvyklého bydliště ve městě XXXXX, stát New South Wales, Austrálie, se zamítá. Žádnému z účastníků nebylo přiznáno právo na náhradu nákladů řízení.
2. Proti rozsudku podal včas odvolání navrhovatel. Přesněji řečeno, navrhovateli byl rozsudek soudu I. stupně doručen dne 6. 12. 2019 a odvolání podal prostřednictvím své právní zástupkyně až po uplynutí patnáctidenní lhůty dne 30. 12. 2019, nicméně k tomu došlo po nesprávném poučení soudu o lhůtě k podání odvolání. Přestože v době doručování předmětného rozsudku navrhovatel nebyl dle obsahu spisu právně zastoupen, soud I. stupně navrhovatele prostřednictvím jeho nové právní zástupkyně dne 16. 12. 2019 poučil, že odvolací lhůta začne navrhovateli běžet až ode dne doručení písemného vyhotovení rozsudku do datové schránky této právní zástupkyně. Odvolání podané dne 30. 12. 2019 se tak v souladu s ust. § 204 odst. 2 o.s.ř. považuje za včasné.
3. Ve svém odvolání navrhovatel soudu I. stupně vytkl, že nevěnoval dostatečnou pozornost Provisional apprehended domestic violence order, dále jen „PADVO“ (předběžné opatření pro podezření z domácího násilí) ze dne 21. 12. 2018 a 21. 4. 2019, resp. důvodům, pro které byla zrušena, přičemž odkázal zejména na rozhodnutí australského soudu ze dne 3. 4. 2019. Soud I. stupně dle názoru navrhovatele uvěřil tvrzení odpůrkyně o nebezpečí, ve kterém by byla po jejím návratu do Austrálie, ale nezabýval se námitkou navrhovatele, že obě rozhodnutí byla vydána na základě účelového podnětu odpůrkyně, její tvrzení následně nebyla prokázána, a obě rozhodnutí tak byla v soudním řízení zrušena. Nesprávně posoudil také situaci nezletilé bezprostředně před jejím protiprávním přemístěním (bez souhlasu navrhovatele nebo opatrovnického soudu v Austrálii) a také příčiny dané situace, tedy kdo situaci záměrně vytvořil. Soud I. stupně svým rozhodnutím nahradil rozhodnutí opatrovnického soudu v místě obvyklého pobytu, čímž překročil svou jurisdikci. Chybně také soud I. stupně vyhodnotil možnosti navrácení ve spojení se splněním stanovených podmínek, zejména ekonomickou stránku věci, když žádná ekonomická závislost odpůrkyně by nevznikla, jelikož veškeré platby je možné hradit na bankovní účet, ke kterému má přístup pouze odpůrkyně. Ani adresa jejího pobytu do konečného rozhodnutí opatrovnického soudu by nemusela být navrhovateli vůbec známa, neboť bydlení je možno zajistit ve spolupráci s ISS. Tím vším se měl soud I. stupně v rámci záruk zabývat. Navrhovatel se domnívá, že nejsou dostatečně naplněny důvody aplikace článku 13 odst. b) Haagské úmluvy, tak jak je dovodil soud I. stupně, jenž učinil nesprávné závěry ohledně domácího násilí a také se nedostatečně zabýval možností uložení záruk, které by navrhovatel musel splnit jako podmínku pro návrat nezletilé A. zpět do Austrálie. Navrhovatel má přitom jednoznačný zájem na návratu jeho nezletilé dcery zpět do Austrálie a je připraven splnit jakékoliv podmínky a dodržovat jakékoliv záruky. Odpůrkyně totiž porušila právo péče o dítě, které navrhovatel má podle právního řádu státu, v němž měla nezletilá obvyklé bydliště před přemístěním a zadržením v České republice, toto právo do té doby vykonával, přičemž obvyklé bydliště nezletilé jednoznačně bylo v Austrálii. Vážné nebezpečí v podobě fyzické nebo duševní újmy nebo jiné nesnesitelné situace, kterému by návratem do Austrálie byla nezletilá vystavena, nebylo v tomto řízení prokázáno ani tvrzeno. Vše se točí jen ohledně psychické újmy odpůrkyně, která by mohla negativně ovlivnit nezletilou. Sama odpůrkyně však uváděla, že vztah mezi nezletilou a navrhovatelem je v pořádku, dokáží spolu fungovat jako otec a dcera. Jelikož odpůrkyně svým jednáním porušila právo navrhovatele na péči o nezletilou a svým postupem naplnila podmínky mezinárodního únosu, odvolací soud má změnit rozsudek soudu I. stupně tak, že odpůrkyni uloží navrátit nezletilou A. zpět do místa jejího pobytu v Austrálii a v případě, že to uzná za potřebné, stanoví příslušné záruky dle svého uvážení.
4. Odpůrkyně ve svém vyjádření k odvolání navrhovatele uvedla, že rozsudek soudu I. stupně považuje za věcně správný a řádně odůvodněný, naopak odvolání navrhovatele má za zcela

irelevantní. Ze strany navrhovatele jde o výraz nepochopení účelu návratového řízení, když navrhovatel uvádí, že rozsudek soudu I. stupně nahradil rozhodnutí opatrovnického soudu či že soud I. stupně překročil svou jurisdikci. Rovněž námitky směřující k údajnému nedostatečnému posouzení záruk jsou výrazem nepochopení těchto záruk, neboť je zcela zřejmé, že případné záruky poskytované navrhovatelem (ať již formou zajištění bydlení či formou finančního plnění) by vedly k ekonomické závislosti odpůrkyně na navrhovateli. K přemístění nezletilé do České republiky bez souhlasu navrhovatele odpůrkyně přistoupila v důsledku závadového jednání ze strany navrhovatele, které bylo v rozporu se zájmy nezletilé a zasahovalo i do sféry nezletilé. Odpůrkyně byla v Austrálii prokazatelně obětí domácího násilí vykonávaného zejména psychickou formou (výhrůzkami, ponižováním, zavražďováním, křikem, omezováním v pohybu, pronásledováním, sociální izolací, finanční kontrolou a narušováním veškerého soukromí, včetně sledování osobní korespondence) a svědkem toho všeho byla i nezletilá, která byla k výhrůzkám ze strany navrhovatele často využívána. Z jednání navrhovatele i odpůrkyně prokazatelně nese následky. Odpůrkyně již v minulosti od navrhovatele odešla, a přestože se situace stále zhoršovala, ve vztahu zůstávala z důvodu její závislosti na navrhovateli, u kterého bydlela a který ji i nezletilou ekonomicky zajišťoval. Po útěku od navrhovatele ji tento neustále pronásledoval, nezletilou tak vystavil situaci, kdy se musely s odpůrkyní stěhovat zhruba každých 14 dní, čímž nezletilá značně trpěla. I v azylovém domě s utajenou adresou pro oběti domácího násilí ji navrhovatel vysledoval. Soustavným životem ve strachu z odhalení a obecně životem ve strachu byla stresována nejen odpůrkyně, ale i nezletilá A., která byla již od svého narození vystavována tlaku a stresu vzhledem k psychickému násilí páchanému na odpůrkyni. Odpůrkyni proto nezbyla jiná možnost, než se kvůli ochraně jí samotné i dcery trvale vrátit zpět do České republiky. Nezletilá je již ve věku, kdy plně vnímá, co se kolem ní děje. Dle Světové zdravotnické organizace (WHO) je třeba pohlížet na děti – svědky domácího násilí jako na děti, které jsou samy oběťmi týrání. Děti zažívající násilí v rodině, ať už jako přímé oběti nebo jako svědci, jsou podle platné legislativy a doporučení WHO považovány za děti vystavené nevhodnému výchovnému působení a děti ohrožené syndromem CAN. Hrozbu nesnesitelné situace nezletilé tak v případě přikázaného návratu nelze s ohledem na prokázané okolnosti případu s nejvyšší mírou pravděpodobnosti vyloučit. Nezletilá je stále kojena, její přesun bez matky a faktické oddělení od matky, která je jejím primárním pečovatelem, by pro ni znamenal nezvratnou psychickou i fyzickou újmu, navíc péče o nezletilou by v případě jejího návrhu nebyla vůbec zabezpečena, když navrhovatel studuje a kromě něj a jeho 80leté matky nemá v Austrálii nikoho z blízkých rodinných příslušníků. Odpůrkyně by pak v případě návrhu do Austrálie byla z ekonomického hlediska v nesnesitelné situaci, skončila by jako bezdomovec nebo v azylovém domě, neboť z hlediska sociálního systému v Austrálii není považována za rodiče. Její návrat do Austrálie by destabilizoval její fungování v rodičovské roli, a tím by došlo k vážnému ohrožení dítěte. Navrhovatel není v takové ekonomické situaci, aby sám mohl odpůrkyni finančně podporovat, záruky nabízené navrhovatelem tak nejsou dostatečné. Nelze dojít k závěru, že místem obvyklého pobytu nezletilé je Austrálie, když mezi rodiči nezletilé nebylo nikdy dohodnuto, kde budou bydlet, navíc od července 2017 do února 2018 žila nezletilá s odpůrkyní v České republice a spolu s navrhovatelem zvažovali, že v České republice zůstanou. Podle odpůrkyně navrhovatel před přemístěním do České republiky ani nevykonával právo péče o nezletilou v takové intenzitě, aby mu bez dalšího svědčilo právo na navrácení nezletilé do místa obvyklého bydliště. Jelikož v nejlepším zájmu nezletilé A. je zůstat na území České republiky, kde má veškeré podmínky pro zdravý vývoj a naopak návrat do Austrálie by ji vystavil nebezpečí fyzické nebo duševní újmy či ji jinak uvedl do nesnesitelné situace, jsou naplněny podmínky čl. 13 písm. b) Haagské úmluvy. Odpůrkyně proto navrhla, aby byl rozsudek soudu I. stupně jako věcně správný potvrzen.

5. Opatrovník nezletilé A. ve zprávě ze dne 3. 2. 2020 sdělil, že odpůrkyně s nezletilou od ledna 2020 bydlí v Praze, kde je odpůrkyně zaměstnána na 1/2 úvazek v mateřské školce. Nezletilá je

registrována v ordinaci pro děti a dorost MUDr. V. v XXXXX, kvůli změnám v její osobnosti v důsledku domácího prostředí naplněného úzkostí a násilím navštěvovala psychologa MUDr. N. v XXXXX, nyní odpůrkyně hledá psychologa v Praze. Vzhledem k tomu, že navrhovatel s nezletilou nebyl v žádném kontaktu až do doby soudního jednání v Brně, právo péče o dítě nevykonával a nezletilá má silnou citovou vazbu k odpůrkyni, jeví se jako nebezpečné navrátit nezletilou do prostředí, kde byla vystavena domácímu násilí páchanému na odpůrkyni, neboť tyto skutečnosti mohou nezletilé způsobit fyzickou nebo duševní újmu. Ve svém závěrečném návrhu pak zástupce opatrovníka uvedl, že dle jeho názoru má nezletilá obvyklý pobyt na území Austrálie, otec měl právo péče a nemyslí si, že by v řízení byly prokázány důvody pro odepření návratu, když násilí nesměřovalo vůči nezletilé. Nezletilá by proto měla být navrácena do Austrálie se stanovením potřebných záruk.

6. Odvolací soud vzhledem k výše uvedenému dospěl k závěru, že běží o odvolání podané včas, osobou oprávněnou k podání odvolání a odvolání je objektivně přípustné. Odvolací soud proto nařídil ve věci ústní odvolací jednání. Přezkoumal rozsudek soudu I. stupně, řízení jeho vydání předcházející (§ 212 o.s.ř., § 212a odst. 1 o.s.ř.) a po podrobné revizi spisového materiálu a doplnění dokazování dospěl k závěru, že odvolání nelze shledat opodstatněným.
7. Předmětem řízení v projednávané věci je navrácení nezletilého dítěte do místa jeho obvyklého pobytu ve věci mezinárodního únosu. Navrhovatel se včas podaným návrhem domáhal navrácení nezletilé A. do místa jejího obvyklého bydliště ve městě XXXXX, stát New South Wales, Austrálie z místa jejího aktuálního bydliště v České republice. Soud I. stupně dospěl k závěru, že odpůrkyně dne 23. 4. 2019 protiprávně přemístila nezletilou A. z Austrálie do České republiky, přestože nezletilá měla obvyklý pobyt před jejím přemístěním v Austrálii, kde se narodila a se svými rodiči žila, měla tam lékařskou péči a od narození zdravotní pojištění. Navrhovatel ani australský soud nedali souhlas odpůrkyni s trvalým přemístěním nezletilé z Austrálie do České republiky, k němuž došlo dne 23. 4. 2019. I když v řízení bylo prokázáno, že odpůrkyně žila přibližně měsíc s nezletilou v azylovém domě, kam se uchýlila kvůli domácímu násilí, kterého se vůči ní navrhovatel dopouštěl, navrhovatel v době neoprávněného přemístění vykonával právo péče o nezletilou při příležitostných stycích s nezletilou. Návrh na navrácení nezletilé do místa jejího obvyklého bydliště podal navrhovatel do jednoho roku od přemístění nezletilé k příslušnému soudnímu orgánu v České republice. Soud I. stupně však návrh na navrácení nezletilé A. zamítl s odkazem na čl. 13 písm. b) Haagské úmluvy, když dospěl k závěru, že nařízení návratu by pro nezletilou mělo horší důsledky než samotný únos. Při svém rozhodování soud I. stupně vyšel ze zjištění (které má oporu v provedeném dokazování a účastníky řízení nebylo zpochybněno), že navrhovatel s odpůrkyní uzavřeli dne 21. 5. 2016 v Austrálii manželství, z něhož se dne 20. 3. 2017 v Austrálii narodila nezletilá A.. Účastníci žili ve společné domácnosti v Austrálii do 21. 12. 2018, kdy po zásahu australské policie odpůrkyně s nezletilou společně bydliště opustily, chvíli pobývaly u přátel, poté v azylových domech. Navrhovatelé náleží podle australských zákonů právo péče o nezletilou, australskými soudy dosud nebylo vydáno žádné rozhodnutí týkající se nezletilé A.. Dne 23. 4. 2019 odpůrkyně odcestovala společně s nezletilou – bez vědomí a souhlasu navrhovatele – do České republiky, kde od té doby pobývají. Navrhovatel je dle výpisu z rejstříku trestů osobou bezúhonnou, dne 21. 12. 2018 však v bydlišti navrhovatele a odpůrkyně zasahovala policie, která následně vydala kvůli ochraně odpůrkyně Provisional Apprehended Domestic Violence Order (provizorní příkaz k zastavení domácího násilí, dále jen PADVO), jímž bylo navrhovatelé zakázáno odpůrkyni napadnout, vyhrožovat jí, pronásledovat ji, obtěžovat nebo ji zavražďovat a záměrně ničit nebo poškozovat jakýkoliv majetek, který patří odpůrkyni. Předběžné opatření bylo zrušeno australským soudem po nařízeném jednání dne 3. 4. 2019. Další PADVO vydala australská policie dne 21. 4. 2019, jímž zakázala navrhovatelé zaútočit na odpůrkyni nebo jí vyhrožovat, pronásledovat ji, obtěžovat ji nebo ji zavražďovat a úmyslně či z nedbalosti ničit neb poškozovat jakýkoliv její majetek. Navrhovatelé bylo také zakázáno se k odpůrkyni přiblížit a jakkoliv ji kontaktovat s výjimkou kontaktu prostřednictvím právníka, za účelem návštěvy manželské

poradny, mediačního nebo smířovacího řízení, na základě rozhodnutí soudu ohledně kontaktu s dítětem či písemné dohody mezi rodiči. Toto opatření bylo zrušeno australským soudem po odjezdu odpůrkyně dne 16. 9. 2019. Dále soud I. stupně vyšel ze zprávy australského azylového domu XXXXX ze dne 17. 4. 2019 sepsané sociální pracovnící, která měla na starost odpůrkyni s nezletilou v rámci pomoci obětem domácího násilí a také propouštěcí zprávy oddělení urgentního příjmu XXXXX nemocnice XXXXX ze dne 9. 3. 2019 o zásahu sociální pracovnice a policie po pronásledování odpůrkyně a agresivním chování ze strany navrhovatele. Odvolací soud pak zopakoval výslech navrhovatele i odpůrkyně a doplnil dokazování o další listiny, zejména o lékařské zprávy dokládající zdravotní stav navrhovatele, odpůrkyně i nezletilé. Z výslechu navrhovatele vyplynulo, že odpůrkyni finančně podporoval do června 2019, výživné na dceru ukládá na spořicí účet, kde má našetřeno již 7 000 AUD. Nyní studuje, chce pracovat jako šéfkuchař. V Austrálii zahájil řízení o rozvod manželství a úpravu výkonu rodičovské zodpovědnosti. Nikdy nesouhlasil s tím, že by žili mimo Austrálii, neboť se stará o svoji 80letou matku, s níž bydlí. Z výslechu odpůrkyně má soud za prokázané, že v současné době žije s nezletilou v Praze, pracuje jako ředitelka mateřské školy, kterou navštěvuje i nezletilá A.. Od odjezdu z Austrálie se navrhovatel styku s nezletilou nedomáhal, nezletilá se s otcem viděla až v souvislosti se soudním jednáním, styk proběhl bez problémů, ale za asistence třetí osoby. Výživné jí navrhovatel nehradí. Dle zpráv o ambulantním vyšetření zpracované MUDr. M.D. z Ústřední vojenské nemocnice – XXXXX, psychiatrického oddělení ze dne 18. 2. 2020 navrhovatel je aktuálně bez zjevné psychopatologie, bez indikace k hospitalizaci či nasazení medikace, u odpůrkyně byla shledána reaktivní neurotická dekompenzace s dysomnií, hyporexie navrub matrimoniální krizi. Byla jí doporučena podpůrná psychologická intervence, event. i psychiatrická péče s preskribcí anxyolitik. Odpůrkyně byla v péči psychologa již dříve, ze zprávy klinického psychologa Mgr. R.K. ze dne 29. 8. 2019 vyplývá, že se u ní objevily možné psychické obtíže po prožití vztahu, který vnímala jako traumatizující, má strach z kontaktu s manželem. Návrat do společné domácnosti s manželem a změna bydliště mimo její rodinné zázemí do Austrálie by byl pro ni velmi traumatizující. Dle zprávy Mgr. K.H., psychologické poradkyně, bylo odpůrkyni doporučeno vyhledání psychoterapie pro zpracování traumatizujících událostí i psychiatrická podpůrná péče, neboť psychický stav odpůrkyně se během soudních jednání zhoršoval, vracejí se jí traumatizující vzpomínky na pobyt u manžela, objevují se možné depresivní symptomy, zhoršil se spánek, má strach ze setkání s manželem, což se projevuje i fyzickou reakcí jako je třes, pláč, apod. Ze zprávy o psychologickém vyšetření Ph.D. T.N. soud zjistil, že po použití metod pozorování, rozhovoru, kresby lidské postavy v projektivní interpretaci dle Machoverové, Zulligerovy zkoušky, Baum test a MMQ zní závěr vyšetření tak, že u odpůrkyně byl zjištěn syndrom týrané osoby v kombinaci s posttraumatickým stresovým syndromem u osoby, jejíž testový výsledek ukazuje mj. i na značnou věrohodnost. Ve stávajících neohrožujících podmínkách v České republice situaci zvládá, změna spojená s nuceným odstěhováním by mohla mít pro posuzovanou velmi výrazné negativní následky, hrozí výrazná psychická dekompenzace. Komplex všech zjištěných příznaků dlouhodobě (bez léčby) může způsobit výrazné snížení schopnosti matky pečovat o nezletilé dítě, toto nebezpečí umocňuje zejména pobyt v cizím prostředí bez patřičného zázemí. Nezletilé A. dle zprávy z psychiatrického vyšetření Mgr. R.K. z ordinace klinické psychologie a psychoterapie ze dne 14. 2. 2010 byla diagnostikována porucha přizpůsobení (F43.2), obtížná situace mezi rodiči dítěte, vybrané klinické projevy mohou být vývojově podmíněny. Také ze zprávy praktické lékařky pro děti a dorost MUDr. O.Š. ze dne 21. 2. 2020 vyplývá, že nezletilé A. bylo pro psychosomatické potíže (noční pomočování) doporučeno klidné rodinné prostředí, vyšetření, ev. pomoc psychologa. Odvolací soud dokazování doplnil o všechny dostupné důkazní prostředky, a pokud k důkazu provedl i další listiny, nebyly z nich zjištěny další rozhodující skutečnosti, jež by měly vliv na právní posouzení věci.

8. Stěžejní právní normou řešící danou oblast je mezinárodní Úmluva o občanskoprávních aspektech mezinárodních únosů dětí přijatá dne 25. 10. 1980 v Haagu (sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 34/1998 Sb., obecně nazývána jako Haagská úmluva, dále jen „Úmluva“). Jak Česká republika, tak Austrálie jsou signatáři této Úmluvy, která je součástí právního řádu České republiky podle čl. 10 Ústavy. Úmluva zakotvuje základní pravidla pro neprodlené navrácení dítěte přeshraničně neoprávněně odebraného nebo zadržného, včetně možnosti odmítnout jeho navrácení ve zvláštních, řádně odůvodněných případech. Procesní úprava je pak obsažena v ust. § 478 a násl. zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních (dále jen „z.ř.s.“). Základními cíli shora uvedených právních nástrojů je chránit děti před škodlivými účinky protiprávního přemístění nebo zadržování, stanovit postupy k zajištění bezodkladného návratu do státu jejich obvyklého bydliště, zajistit ochranu práva styku s nimi a odradit od šíření mezinárodních únosů dětí protiprávně přemístěných nebo zadržovaných v některém smluvním státě. Přemístění nebo zadržení dítěte se považuje za protiprávní, jestliže jím dojde k porušení práva péče o dítě, které má osoba, instituce nebo kterýkoliv jiný orgán podle právního řádu státu, v němž dítě mělo své obvyklé bydliště bezprostředně před přemístěním nebo zadržením, a to za předpokladu, že toto právo péče o dítě bylo v době přemístění nebo zadržení skutečně vykonáváno nebo by bylo takto vykonáváno, kdyby nedošlo k přemístění nebo zadržení. Právo péče o dítě může vyplývat zejména ze zákonů nebo ze soudního nebo správního rozhodnutí, příp. z dohody rodičů. Dojde-li k protiprávnímu přemístění či zadržení a je-li podán rodičem návrh na navrácení dítěte do jednoho roku od protiprávního přemístění nebo zadržení, musí soud nařídit navrácení dítěte do místa jeho obvyklého bydliště. Tuto povinnost nemá pouze tehdy, je-li dána některá z výjimek uvedených v článku 13 nebo článku 20 Úmluvy. Tyto výjimky je však nutno vykládat restriktivně a mít při jejich aplikaci na paměti, že ve své podstatě jdou proti hlavním cílům Úmluvy.
9. V nalézacím řízení o navrácení dítěte soud zkoumá pouze a jen skutečnosti rozhodné z hlediska Úmluvy a neprojednává v celé šíři otázky, které by měly být rozhodující v řízení o úpravě práv a povinností rodičů k nezletilým dětem. V řízení o navrácení dítěte soud rozhoduje výlučně o tom, zda bude dítě do místa obvyklého bydliště navráceno či nikoliv, předmětem návratového řízení tedy není otázka schopnosti a možností toho kterého rodičů pečovat o dítě, jeho osobních kvalit, rodičovských návyků apod. Z tohoto plyne i obecný požadavek, aby toto řízení proběhlo ve zkráceném režimu, čemuž odpovídá i příslušná právní úprava vymezující kratší lhůty pro nařízení jednání a rozhodnutí ve věci.
10. Podle článku 3 Úmluvy se přemístění nebo zadržení dítěte považuje za protiprávní, jestliže bylo porušeno právo péče o dítě, které má osoba, instituce nebo kterýkoliv jiný orgán buď společně, nebo samostatně, podle právního řádu státu, v němž dítě mělo své obvyklé bydliště bezprostředně před přemístěním nebo zadržením a jestliže v době přemístění nebo zadržení bylo toto právo skutečně vykonáváno společně nebo samostatně nebo by bylo takto vykonáváno, kdyby bylo nedošlo k přemístění či zadržení. Podle článku 13 Úmluvy bez ohledu na ustanovení předcházejícího článku není soudní nebo správní orgán dožádaného státu povinen nařídit navrácení dítěte, jestliže osoba, instituce nebo jiný orgán, který nesouhlasí s jeho navrácením, prokáže, že: a) osoba, instituce nebo jiný orgán, který měl pečovat o osobu dítěte, ve skutečnosti nevykonával právo péče o dítě v době přemístění nebo zadržení nebo souhlasil či později se smířil s přemístěním nebo zadržením, nebo b) je vážné nebezpečí, že návrat by dítě vystavil fyzické nebo duševní újmě nebo je jinak dostal do nesnesitelné situace. Soudní nebo správní orgán může také odmítnout nařídit návrat dítěte, zjistí-li se, že dítě nesouhlasí s návratem a dosáhlo věku a stupně vyspělosti, v němž je vhodné přihlížet k jeho stanoviskům.

11. Odvolací soud dospěl shodně se soudem I. stupně k závěru, že k protiprávnímu přemístění a zadržení nezletilé A. ve smyslu článku 3 Úmluvy odpůrkyní za splnění shora uvedených podmínek skutečně došlo. Nejprve se odvolací soud zabýval otázkou, kde měla nezletilá v rozhodné době své obvyklé bydliště. Pojem obvyklého bydliště má totiž význam jako hraniční určovatel pro stanovení neoprávněnosti, resp. protiprávnosti přemístění nebo zadržení dítěte a Úmluva jej výslovně nedefinuje. Je tedy na vnitrostátním soudu, aby určil obvyklé bydliště dítěte s přihlédnutím ke všem konkrétním skutkovým okolnostem v každém jednotlivém případě. Bývá vykládán jako místo, kde se dítě zdržuje obvykle delší dobu a vytvoří si zde sociální vazby (např. rozhodnutí House of Lords (Anglie) ze dne 26. 7. 1990, název v databázi Incadat: HC/E/UKe 2). Na druhé straně je také třeba vzít na zřetel, že jde (zpravidla) o místo, v němž dítě pobývalo bezprostředně před přemístěním. Za účelem rozlišení mezi obvyklým bydlištěm a pouhou dočasnou přítomností je třeba zdůraznit, že pobyt musí určitou dobu trvat, aby vyznačoval dostatečnou míru stálosti. Vždy je kladen důraz na dosažení dostatečného stupně kontinuity bydlení/pobytu dítěte v určité zemi. Dítě musí mít k určitému místu vytvořen vztah „domova“, mít zde např. svého lékaře, chodit tam do školky či školy, mít zázemí kamarádů, popř. příbuzných, ztráta takového místa pro něho musí být určitým traumatem. Prostředí dítěte nízkého věku je pak především rodinné prostředí tvořené osobou či osobami, s nimiž dítě žije, které jej skutečně opatrují a pečují o něj.
12. Z průběhu řízení jednoznačně vyplývá, že nezletilá A. se v Austrálii narodila a žila se svými rodiči a babičkou, měla zde od narození lékařskou péči a byla zdravotně pojištěna. Její rodiče v Austrálii uzavřeli manželství, vytvořili rodinu a společně se podíleli na její výchově. Mimo území Austrálie pobývala dočasně jen od července 2017 do února 2018, kdy byla s odpůrkyní na návštěvě u rodiny odpůrkyně a navrhovatel za nimi přiletěl. S trvalým přestěhováním do České republiky navrhovatel ovšem nikdy nesouhlasil, neboť v Austrálii má 80letou matku, o níž trvale pečuje. Žádný australský soud pak nevydal rozhodnutí, jímž by souhlas navrhovatele s přestěhováním nezletilé nahradil. O tom, že s přemístěním nezletilé do České republiky se navrhovatel později nesmířil, svědčí zahájení tohoto řízení. Z tohoto hlediska soud I. stupně dospěl ke správnému závěru, že obvyklé bydliště měla nezletilá v době přemístění do České republiky v Austrálii, kde nezletilá od svého narození žila a kde měla rodinné i sociální vazby, na nichž byla ve svém věku závislá.
13. Jako správné hodnotí odvolací soud závěry soudu I. stupně i v tom směru, že navrhovatel měl v době přemístění nezletilé do České republiky v dubnu 2019 právo péče o nezletilou a toto právo vykonával. I když odpůrkyně s nezletilou žila v posledních měsících v azylových domech, s nezletilou se v rámci možností stýkal a jeho právo péče nebylo zrušeno či omezeno. Skutečný výkon práva péče o dítě totiž musí být konstruován šířeji než jako každodenní péče a kontrola dítěte, takže i když navrhovatel s nezletilou nebyl v běžném každodenním kontaktu a vídali se jen po dohodě s odpůrkyní, přesto mu právo péče o dítě svědčilo.
14. Lze tedy uzavřít, že místem obvyklého bydliště nezletilé je Austrálie a navrhovatel v době přemístění nezletilé z Austrálie na území České republiky vykonával právo péče. Přesto ale odvolací soud po pečlivě zjištěném skutkovém stavu a stejně pečlivě z něj odvozeném právním posouzení shledal důvod pro výjimku ze zásady návratu dítěte do místa jeho obvyklého bydliště ve smyslu článku 13 písm. b) Úmluvy.
15. Návrat dítěte totiž nemůže být nařízen automaticky či mechanicky jen proto, že jsou splněny předpoklady vyplývající z článku 3 Úmluvy. Přemístění dítěte může být odůvodněno objektivními důvody, které mají co do činění jak s dítětem samotným, tak s prostředím, s nímž je

dítě nejtěsněji spojeno. Proto Úmluva uznává potřebu jistých výjimek z obecných závazků států při zajišťování návratu dětí, které byly protiprávně přemístěny nebo zadrženy, které byly v posuzovaném případě naplněny.

16. Odvolací soud vyšel ze zjištění, že situace mezi rodiči nezletilé byla problematická, přes zásahy policie a dalších australských institucí vedla k tomu, že odpůrkyně s nezletilou opustila společnou domácnost a skončila v azylovém domě určeném pro oběti domácího násilí, přičemž navrhovatel měl být schopen této situaci zamezit. U odpůrkyně byl následně diagnostikován syndrom týrané osoby v kombinaci s posttraumatickým stresovým syndromem, což má jednoznačný dopad i na psychický stav nezletilé. Nezletilé A. teprve budou 3 roky, odpůrkyně ji stále kojí a je jejím primárním pečovatelem, na němž je nezletilá plně závislá, a to jak fyzicky, tak i psychicky. Jakákoliv traumatizace odpůrkyně má tedy jednoznačně vliv i na stav nezletilé. Důvodem, pro který odpůrkyně opustila i s nezletilou Austrálii, bylo psychické násilí, kterého se navrhovatel na odpůrkyni dopouštěl. Takové násilí, zejména je-li jen v rovině psychické, se jen velmi těžko prokazuje, přesto však odpůrkyně prokázala, že se opakovaně v této situaci snažila nalézt pomoc o australských orgánů, avšak poskytnutá pomoc pro ni nebyla dostatečně účinná. Z tohoto hlediska nehraje žádnou roli, že (resp. z jakých důvodů) byla obě PADVO australským soudem posléze zrušena, když byla vydána v reakci na chování navrhovatele, jehož negativní dopad na zdravotní stav odpůrkyně, potažmo nezletilé, vyplývá z provedených důkazů. I když domácí násilí v rodině nikdy nesměřovalo proti nezletilé, mělo na ni zásadní vliv, jelikož byla po boku odpůrkyně všemu přítomna. S ohledem na fakt, že odpůrkyně o nezletilou osobně pečuje a zdá se být i jedinou osobou, jež je schopna péči o nezletilou zabezpečit po všech stránkách, lze újmu působenou odpůrkyni považovat za újmu působenou i nezletilé. U nezletilé lékařské zprávy poukazují na psychosomatické potíže a ohrožení jejího zdravého vývoje, pokud by k jejímu návratu a další destabilizaci jejího prostředí došlo. Zdravotní potíže odpůrkyně byly dostatečně popsány v lékařských zprávách, z nichž vyplývá, že návrat by pro ni měl velmi výrazné negativní následky. Mohl by způsobit psychickou dekompenzaci a výrazné snížení schopnosti odpůrkyně pečovat o nezletilé dítě, zejména jde-li o cizí prostředí, bez patřičného zázemí, a to jak sociálního, tak ekonomického. To by nezletilou dostalo do nesnesitelné situace. Sama odpůrkyně pak uvedla, že případný návrat do Austrálie by nezvládla. Po důkladném zvážení zjištěných skutečností odvolací soud dospěl k závěru, že jsou naplněny důvody pro uplatnění výjimky pro nenavrácení nezletilé, neboť je zde vážné nebezpečí, že návrat by nezletilou vystavil fyzické či duševní újmě nebo ji jinak dostal do nesnesitelné situace.
17. K tomuto posouzení byla vydána rozsáhlá judikatura, která je přístupná na www.incadat.com. Např. z rozhodnutí Full Court of the Family Court of Australia ze dne 26. 8. 2003, věc Director-General, Department of Families v. R.S.P. vyplývá, že australský soud sice shledal přemístění protiprávním a uvedl, že dítěti by návratem žádné významné nebezpečí nehrozilo, avšak návrat nenařídil, jelikož bylo velké nebezpečí, že by matka dítěte v případě návratu dítěte spáchala sebevraždu. Dle rozsudku United States District Court for the Eastern District of Washington ze dne 9. 11. 2001, ve věci Tsabopoulos v. Tsabopoulos, skutečnost, že otec páchal násilí na matce, představuje neopomenutelnou pravděpodobnost, že se takového násilí bude dopouštět i na dětech. Dle rozhodnutí amerického soudu vydaného na základě federálního zákona USA tzv. International Child Abduction Remedies Act ze dne 19. 4. 1988 určitý stupeň prokázání domácího násilí jistě konstituuje výjimku dle čl. 13 písm. b) Úmluvy. Povinností žalované strany je ovšem přinést jasné a přesvědčivé důkazy, kdy je nezbytné poznamenat, že tato obrana žalovaného by neměla sloužit jako podpora a odůvodnění toho, kde by bylo dítě šťastnější. Americké soudy opakovaně judikovaly, že prokázání domácího násilí je tak závažnou skutečností, že je podkladem pro odmítnutí nařízení návratu dítěte podle čl. 13 písm. b) Úmluvy. Soudy v USA také několikrát uvedly, že rozhodnutí o nenavrácení dítěte je mimo jiné zapříčiněno tím, že právní řád země obvyklého bydliště neobsahuje dostatečnou právní úpravu či jiným způsobem není schopen ochránit oběť domácího násilí a dítě při jejich návratu do země

(např. rozhodnutí United States Court of Appeals for the Second Circuit ze dne 4. 1. 2001, věc *Blondin v. Dubois*, kde soud rozhodl, že ačkoli francouzská vláda a ústřední orgán nabídli záruky pro bezpečný návrat dětí a matky – zastavení trestního stíhání, finanční podpora ze strany otce, včetně úhrady cesty zpět, bezplatná právní pomoc matce v řízení před francouzskými soudy - neuchrání tato opatření děti před traumatem). V rozhodnutí United States Court of Appeals for the First Circuit ze dne 25. 7. 2000, věc *Walsh v. Walsh*, byly nabídnuty záruky bezpečnosti ze strany irských orgánů, nicméně soud shrnul, že s ohledem na skutečnost, že otec dětí dlouhodobě nedbal a nerespektoval své závazky a povinnosti plynoucí ze soudních rozhodnutí, bude i po přijetí nabídnutých záruk dětem hrozit výrazné nebezpečí. Odvolací soud si je samozřejmě vědom skutečnosti, že tato rozhodnutí ve vztahu k rozhodnutí odvolacího soudu nemají precedenční charakter, je však na místě, aby jednotlivá ustanovení Úmluvy byla soudy smluvních států vykládána jednotně a aby rozhodnutí kteréhokoliv ze soudů členských států Úmluvy bylo pro účastníky, resp. jejich zástupce, předvídatelné.

18. Vzhledem ke zjištěnému zdravotnímu stavu odpůrkyně i nezletilé, kdy jak odpůrkyně, tak i nezletilá trpí závažnými následky jejich soužití s navrhovatelem v Austrálii, dospěl odvolací soud po pečlivém uvážení k závěru, že hrozba vážného nebezpečí fyzické nebo duševní újmy, příp. nesnesitelné situace z přikázaného návratu nezletilé je reálná. Je obecně platné, že kdekoli se objeví známky domácího násilí, může návrat vystavit dítě vážnému nebezpečí újmy. V daném případě takové riziko bylo prokázáno provedenými důkazy. Tuto situaci nelze zvrátit ani použitím záruk, které by sice usnadňovaly návrat nezletilé do Austrálie společně s odpůrkyní, takové záruky jsou však věcně omezeny jen na zajištění a usnadnění podmínek návratu a trvají do doby než příslušný soud obvyklého pobytu dítěte před přemístěním nebo zadržením rozhodne ve věci samé. Ochranu před duševní újmou a s ní souvisejícími traumaty, resp. zabránění vzniku nesnesitelné situace pro nezletilou by však nepřinesly.
19. S ohledem na odvolací námitky navrhovatele je třeba zdůraznit, že návratové řízení není svojí povahou řízením ve věci samé, tedy řízením o úpravu práv a povinností rodičů k nezletilým dětem. Běží de facto o řízení předběžné (řízení o předběžné otázce sui generis), v němž je zkoumán konflikt jurisdikcí a má být s konečnou platností zodpovězena otázka, jurisdikci kterého státu má být nezletilé dítě podrobena. To také soud I. stupně plně dodržel, když jeho rozhodnutí se věcné úpravy práva péče i dítě nijak netýká a určuje pouze to, který soud členského státu bude k rozhodnutí o výchově příslušný. V podrobnostech pak lze v plném rozsahu odkázat na věcně správné a příléhavé rozhodnutí soudu I. stupně.
20. Lze ještě doplnit, že rozhodováno bylo v souladu s principem nejlepšího zájmu dítěte jako předním kritériem tohoto rozhodnutí, které bylo vydáno po komplexním posouzení a zhodnocení zájmů a potřeb nezletilé, jak ukládá čl. 3 odst. 1 Úmluvy o právech dítěte (sdělení Federálního ministerstva zahraničních věcí č. 104/1991 Sb.). Zájem dítěte totiž má podle své povahy a závažnosti převážet nad zájmy rodiče, ačkoli zájmy rodičů, zejména právo na pravidelný kontakt s dítětem, zůstávají relevantním hlediskem při vyvažování dotčených zájmů. V posuzované věci nastala situace, kdy je třeba preferovat zájmy nezletilé v duchu těchto principů, neboť právo otce pečovat o dceru nelze upřednostnit před zdárným vývojem nezletilé.
21. Ze všech důvodů uvedených shora odvolací soud podle ust. § 219 o.s.ř. přistoupil k potvrzení rozsudku soudu I. stupně z důvodu jeho věcné správnosti, a to včetně věcně správného výroku o nákladech řízení účastníků.

22. Vzhledem k charakteru řízení nebylo žádnému z účastníků přiznáno právo na náhradu nákladů odvolacího řízení; z obsahu spisu ostatně ani nevyplývá, že by právo na náhradu nákladů odvolacího řízení bylo některým z účastníků uplatněno.

Poučení:

Proti tomuto rozsudku **není** přípustné dovolání.

Brno 25. února 2020

JUDr. Jiří Zrůst, v.r.
předseda senátu